

INGELICHT

Defensie

Informatiemagazine van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
voor de I&V-keten
juni 2009 - Nr 3

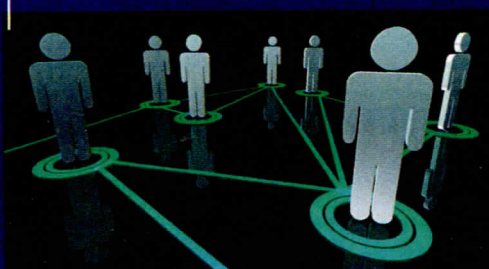
OPWERKEN VOOR UITZENDING

— WAAR KUNNEN WE AAN LAND GAAN

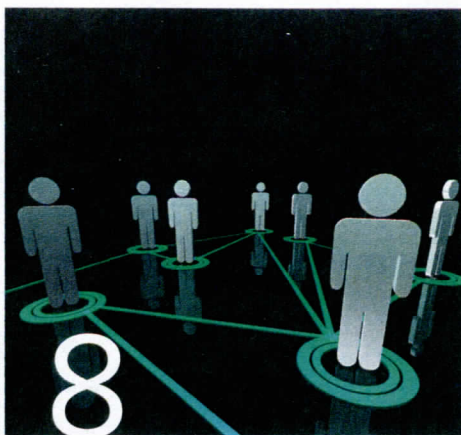
'HELP, IK ZIT IN CULTURE-SHOCK'

INFORMATIE-EILANDJES VERDWIJNEN

4 Waar kan ik mijn mannen aan land zetten

8 Informatie-eilandjes verdwijnen

12 'Help, ik zit in een culture shock'

7 Gelezen **11** Column Veiligheidszaken: Rode kaart **15** Opwerken: verplichte kost voor elke uitzending **17** Gelezen **18** Gezien: Crypto-appatuur voor even aan het oog onttrokken

P E R S O N E E L S K A T E R N

19 Analisten zijn de spil van de MIVD **20** Column MC: We doen het anders
21 Reorganisatie BICT bijna klaar **21** Medewerkersbijeenkomst: MIVD-special **22** Bikkeltocht van 100 kilometer **22** Cartoon: Co de Rood **23** Sfinx: Overtuigende overwinning Sphinx op Binkhorst **24** Reusers Kolom: Nieuwe zoekmachines

INGELICHT, INFORMATIEBLAD VAN DE MILITAIRE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENST VOOR DE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSKETEN

Eindredactie: D.L. de Miranda Redactie: N.E. van den Brink en M.P. van Woudenberg Redactieadres: MIVD/Bureau Communicatie, Postbus 20701, 2500 ES Den Haag

E-mailadres: mivd@mindef.nl Telefoon: 070 - 441 90 40 Fotografie: Ministerie van Defensie, Archief Defensiekrant, AVDD

Vormgeving: Theo Olsthoorn en Kommer de Heer UnitedGraphics Druk: DeltaHage Oplage: 1.000 exemplaren

Deadlines Ingelicht: mocht u de redactie van informatie willen voorzien, denk dan even aan de volgende data: inleveren 22 juli Verschijningsdatum 13 augustus

De redactie behoudt zich het recht voor om bijdragen - waaronder ingezonden brieven - niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen. Aan de inhoud van dit blad kunnen geen rechten worden ontleend.

VOOR GEBRUIK VAN TEKSTEN EN FOTO'S UIT DIT BLAD DIENT U TOESTEMMING TE VRAGEN AAN DE REDACTIE.

Hoe verder?

De wereld ziet er heel anders uit nu ik een trotse grootvader ben. Al dat sentimentele geprietpraat vooraf, dat je als grote vent daarvoor zou smelten, blijkt te kloppen. Alle plannen zijn al klaar om de opa's en oma's maximaal te laten meegenieten en het hummel onderdak te geven als moeder weer gaat werken. Maar dan, hoe verder?

Nederland heeft aangegeven dat we tot eind 2010 *lead nation* blijven in Uruzgan. Onze bondgenoten vinden het maar niks als we helemaal zouden vertrekken. Hoe verder?

De Noord-Koreanen zijn niet tevreden over de rest van de wereld en zijn een soort alternatief Nieuwjaar aan het vieren met raketten. De rest van de wereld is nu bezorgd. Hoe verder?

AIR FRANCE vlucht 447 verdwijnt van het radarscherm en er worden 228 mensen uit het leven gerukt, verbijsterde families achterlatend. Hoe verder?

SAAB, een gerenommeerd automerk uit Zweden valt mee met General Motors en men vreest voor het verdwijnen van de Zweedse nationale trots. Hoe verder?

De Mexicaanse griep verdwijnt een beetje naar de achtergrond en plotseling wordt door de *World Health Organization* alarmfase 6 afgekondigd. Hoe verder?

De tweede wielertocht van de MIVD over een afstand meer dan 100 km is wederom een succes en smaakt naar meer. Hoe verder?

Het Nederlands elftal wordt ongeslagen groepswinnaar en is geplaatst voor het WK in Zuid-Afrika. Hoe verder?

De bezuinigingen staan weer boven aan de agenda van de overheid als direct gevolg van de kredietcrisis en ook Defensie wordt niet overgeslagen. Hoe verder?

Jomanda wordt vrijgesproken in de zaak Sylvia Millecam en zal haar werk weer oppakken na haar vakantie. Hoe verder?

Ahmadinejad wordt weer gekozen als Iraanse president. Hoe verder?

De opkomst van de Europese verkiezingen is 43,24% en PvdA gaat hierin onderuit. Hoe verder?

Media nemen de MIVD op de korrel. Hoe verder?

Eind 2010 of begin 2011 zal er in Nederland worden gekozen voor een nieuw parlement, hetgeen in Nederland wel eens tot een machtswisseling zou kunnen leiden. Hoe verder?

De kredietcrisis zou haar dieptepunt hebben bereikt, of misschien toch volgend jaar pas. Hoe verder?

Tja, dat zijn wel heel veel 'hoe verders?'. Wat mijn visie hierop is, of mijn mening? Ik heb werkelijk geen idee.

Misschien dat een elixer hierbij zou kunnen helpen. Het mogelijke recept zou kunnen luiden: een paar grote eetlepels gezond verstand, een onsje zelfvertrouwen, een paar flinke scheuten kameraadschap, een mespuntje wijn, een flinke dosis humor, een paar kilo *commitment*, honderd liter keihard werken, twee flinke bossen eerlijk duurt het langst, een vleugje cynisme, een afgestreken eetlepel trots, een kilootje moed, en een flink pak 'geloven in mensen'.

Een enkeling verdient daarmee de militaire Willemsorde.

Pieter Cobelens, Generaal-majoor

Waar kan ik mijn mensen aan land zetten?

Twee schepen houden de veranderingen van de vaarwegen en zeebodem van het Nederlands continentaal plat en de wateren rondom de Nederlandse Antillen en Aruba bij. Dagelijks varen de Hr.Ms. Snellius en de Hr.Ms. Luymes hiervoor uit. Los hiervan vaart de sloep van het *Rapid Environmental Assessment* (REA) waar ook ter wereld om informatie te verzamelen. Informatie voor een heel ander doel: het ondersteunen van een operatie. Een blik op het hydrografische deel van het REA-concept.

De Hydrografische dienst van de Marine is het meest bekend van het in kaart brengen van de zee. Stukje voor stukje brengen de twee schepen alle hoogten en diepten van de bodem zichtbaar in zeekaarten. Die zijn bedoeld voor militaire doeleinden, maar ook de burgerzeevervaart moet deze kaarten aan boord hebben. Redelijk nieuw binnen de Hydrografische dienst is het REA-concept. REA staat voor *Rapid Environmental Assessment*. Een REA-team komt in actie bij een operatie, als bijvoorbeeld mariniers aan land moeten gaan. Zo'n team bestaat uit specialisten van de Marine en de Landmacht. Zij bundelen hun krachten om de staf van een schip te voorzien van een duidelijk beeld van de omgeving. Het team analyseert niet alleen de bodem voor de kust, maar ook de begaanbaarheid van het terrein, en de weersomstandigheden.

Luitenant ter zee 1 Randi Krols werkt als Hoofd *Maritime Environmental Information Centre* (HMEIC) en REA-coördinator bij bureau Hydrografie van de Marine: "Voordat je met een amfibisch voertuig mariniers aan land zet, wil je informa-

tie hebben of je daar überhaupt wel kunt landen. Je wil dus weten hoe het strand eruit ziet, maar ook of het achterliggende terrein begaanbaar is. Anders kom je nog niet ver vooruit. Daarnaast hebben weersomstandigheden invloed op het slagen van een operatie. Die informatie over al deze aspecten levert REA. Bij REA gaat het dus om het in kaart brengen van de omgevingsaspecten terrein en weer." Verschillende disciplines leveren deze informatie: de hydrografische dienst van de Marine, meteo- en oceanografiespecialisten (METOC) van het Commando Zeestrijdkrachten (CZSK) en terreinanalisten (MILGEO) van het Commando Landstrijdkrachten (CLAS). Het team verwerkt alle data tot het *Recognized Environmental Picture* (REP).

Gezonken vissersboot

De Hydrografische dienst verzamelt informatie over de bodemgesteldheid van de zee. Dit gebeurt met sonarapparatuur. Wanneer het sonargeluid op de zeebodem of op een object stuit, weerkaatst het terug naar het schip. Daar wordt het opgevangen geluid zichtbaar gemaakt in een digitale kaart. Kleuren geven aan waar het diep of juist ondiep is. Een ovale contour in een geel rode kleur te midden van een blauwe achtergrond wijst bijvoorbeeld op een obstakel in zee. Dat zou wel eens een gezonken vissersboot kunnen zijn.

De hydrografische tak van het REA-concept heeft voor deze taak een REA-sloep, die is voorzien van een *multibeam* sonar. Deze sonar heeft twee koppen en straalt een brede bundel geluid uit. De sloep vaart aaneengesloten tracks, om geen stukje zeebodem over te slaan. Hoe dieper de bodem, hoe breder de bundel en hoe sneller de data binnen is.

Ook is er een mobiel hydrografisch pakket. Dit mobiele pakket is op verschillende soorten vaartuigen te plaatsen. Het bestaat uit een *single beam* met side scan sonar. De *side scan sonar* wordt voornamelijk gebruikt om bodemcontacten in kaart te brengen. De *single beam* heeft een kop met een smallere bundel, waardoor het langer duurt voor een stuk bodem in kaart is gebracht.

De gene die overdag op de sloep data heeft verzameld keert, als de operatie het toelaat, 's avonds terug aan boord en doet vervolgens een eerste verwerkingsslag. Hij bekijkt

Een normale zeekaart krijgt een extra laag met gerubriceerde militaire informatie

bijvoorbeeld of er geen rare afwijkende dieptes zijn. Deze verwerkte data gaat naar het REA Coördinatie Centrum voor verdere uitwerking en verwerking in producten. Zo kan er aan een gedigitaliseerde zeekaart bijvoorbeeld nieuwe informatie worden toegevoegd, in de vorm van een *additional military layer* (AML). In deze laag kan gerubriceerde informatie worden verwerkt, zoals *beach* informatie en onderwaterobjecten. Ook adviezen staan hier vermeld. "Die adviezen spitsen we toe op de klant. Een staf kan op grond van geleverde informatie besluiten nemen, maar heeft natuurlijk ook andere info nodig, zoals bijvoorbeeld *Intell*. REA levert producten die een bijdrage leveren aan het *Recognized Environmental Picture* (REP), wat weer een toevoeging is aan het uiteindelijke *Joint Common Operating Picture* (JCOP). Niet alleen een staf, maar ook een bestuurder van een landingsvaartuig heeft behoefte aan *Environmental* data, maar de informatiebehoefte verschilt. Dit betekent dat de vraag naar producten ook telkens anders is. Daar moeten we op inspelen", geeft Krols aan.

Haven diep genoeg?

Het *Rapid Environmental Assessment* speelt zich in verschillende Categorieën af. CAT 1 is de fase waarin al beschikbare data wordt verzameld. In CAT 2 worden REA *seariders* ingezet, dat zijn Hydrografische, METOC en MILGEO specialisten. In deze fase wordt actuele data binnengehaald en informatie geleverd aan afnemers, bedoeld voor planningsdoeleinden. REA CAT 3 is *Covert/ Low Vis*, dus stiekem,

informatie verzamelen. CAT 4 ten slotte, speelt zich af tijdens de uitvoering van de operatie. Als bijvoorbeeld de mariniers aan land zijn gezet, is het belangrijk dat de staf van de meest recente informatie op de hoogte blijft. In alle categorieën kunnen er ook nieuwe behoeftes en nieuwe vragen ontstaan. Als door de gegevens van REA bijvoorbeeld blijkt dat de potentiële landingsplaats niet voldoet, moet de staf een andere landingsplaats zoeken. Dit kan betekenen dat het REA-team nog extra data moet verzamelen.

Keten

Er wordt tussen de krijgsmachtdelen steeds meer samengewerkt. Het REA-concept is daar een voorbeeld van. Naast twee diensten van CZSK - METOC en hydrografie - participeert ook CLAS. Er zijn oefeningen waaraan de afdeling MILGEO van het 103 ISTAR bataljon meedoet. Een belangrijke ondersteuning en aanvulling van het REA concept.

Het *Rapid Environmental Assessment* bevindt zich nog in de concept-fase. In 1997 is hier in NAVO-verband mee begonnen. In 2007 is een REA-cell mee geweest op oefening. Nederland heeft in 2008 een eerste eigen oefening gehad voor de kust van het Schotse Loch Carnan. Tijdens deze oefening *Joint Warrior* werkten de specialisten van de verschillende krijgsmachtdelen voor het eerst op deze manier samen. Het REA-team presenteerde gedetailleerde driedimensionale kaarten van het land en de zeebodem aan de NLMARFOR-staf. De evaluatie zal aan het eind van dit jaar plaatsvinden.■

Een REA-team komt in actie bij een operatie, als bijvoorbeeld mariniers aan land moeten gaan. Zo'n team bestaat uit specialisten van de Marine en de Landmacht.

Wereld Hydrografiedag

Op 21 juni is het Wereld Hydrografiedag. Deze dag is uitgeroepen door de Verenigde Naties. Doel is de toenemende hydrografische informatie wereldwijd onder de aandacht te brengen.■

Hydrografische dienst - de civiele tak:

De Hydrografische dienst van de Marine geeft twee soorten kaarten uit: kaarten voor de burgerzeevervaart en kaarten voor militair gebruik. De kaarten voor het burgerdoel zijn de officiële zeekaarten van het

Nederlands continentaal plat en de wateren rondom de Nederlandse Antillen en Aruba die schippers aan boord moeten hebben. Elke week worden veranderingen in vaarwegen en zeebodem bijgehouden. Een minimale verandering in diepte, kan voor een groot containerschip dat de haven van Rot-

terdam binnen wil varen net het verschil maken, met als gevolg dat het vastloopt. Over deze wijzigingen komt een Bericht aan Zeevarenden uit. Het is de verantwoordelijkheid voor de schippers zelf om hun zeekaarten naar aanleiding van de wijzigingen bij te werken.■

Albright in raad van toezicht

De gemeente Den Haag heeft de Amerikaanse oud-minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright bereid gevonden zitting te nemen in de raad van toezicht van een nieuw onderzoeks- en opleidingsinstituut in de stad. Deze nog op te richten Haagse instelling, met als werknaam *Institute for Global Justice*, moet in samenwerking met de Universiteit Leiden uitgroeien tot een van de meest prestigieuze opleidingen op het terrein van vrede, recht en internationale veiligheid. De Haagse burgemeester Jozias van Aartsen (VVD) kent Albright uit de tijd dat beiden minister van Buitenlandse Zaken waren, tijdens de tweede ambtstermijn van president Bill Clinton. Er ontstond een vriendschapsband tussen de twee en ook na hun ministerschap bleven ze contact houden. Voor Den Haag is het een geweldige opsteker dat Albright haar naam en faam wil verbinden aan het nieuwe instituut.

Albright zegt het Haagse initiatief voor een *Institute for Global Justice* van harte te ondersteunen: "Er is geen betere locatie denkbaar dan Den Haag, de stad die naam heeft opgebouwd als plaats waar mensen van alle continenten kunnen samenkomen om te werken aan versteviging van de rechtsgang en de internationale veiligheid."

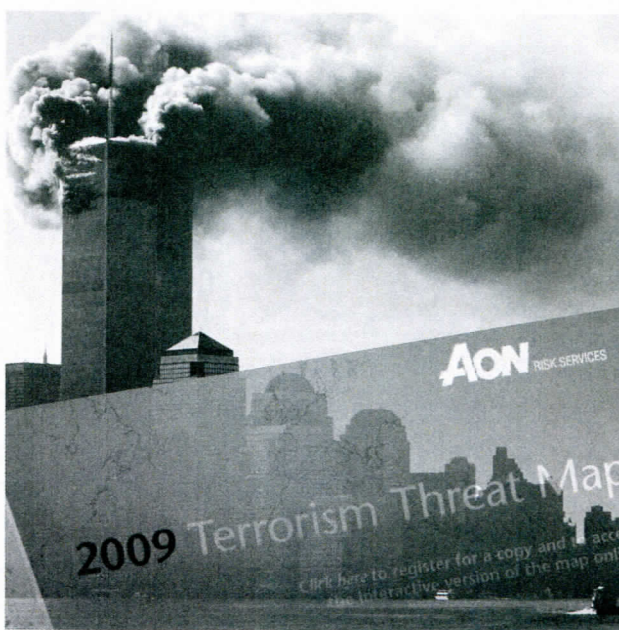
Den Haag presenteert zich de laatste jaren steeds uitbundiger als de hoofdstad van vrede en recht, als de tweede VN-stad na New York. Ze acht zich belangrijker dan Genève.

Al sinds de late 19e eeuw speelt Den Haag een rol op het wereldtoneel bij vreedzame beslechting van geschillen. De stad huisvest op dit terrein nu zo'n tachtig organisaties, instellingen en netwerken. De belangrijkste zijn het Internationaal Gerechtshof, het Permanente Hof van Arbitrage, het Internationaal Strafhof, de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens, Europol en het Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië.

Den Haag blijft zich inzetten om nog meer internationale instellingen binnen te halen. Daarnaast verwacht de stad zich met steun van de nabijgelegen Leidse universiteit veel nadrukkelijker te kunnen profileren als kenniscentrum op het terrein van vrede en recht. "Den Haag wil de kraamkamer zijn van de wereldleiders van morgen", aldus de Haagse onderwijsbewindhouder Sander Dekker (VVD).

Een commissie onder leiding van Dirk Jan van den Berg, bestuursvoorzitter van de TU Delft, komt in juni met een ontwikkelingsplan voor het beoogde *Institute for Global Justice*. (Bron: de Volkskrant)■

'Minder terroristische dreiging voorzien'

"We verwachten niet meer zulke frequente terroristische aanvallen in de westerse landen zoals we die enkele jaren geleden nog voorzagen."

Dat heeft hoogleraar veiligheid Erwin Muller onlangs gezegd in een toelichting bij de presentatie van de dreigingskaart 2009 over de wereldwijde terroristische dreiging.

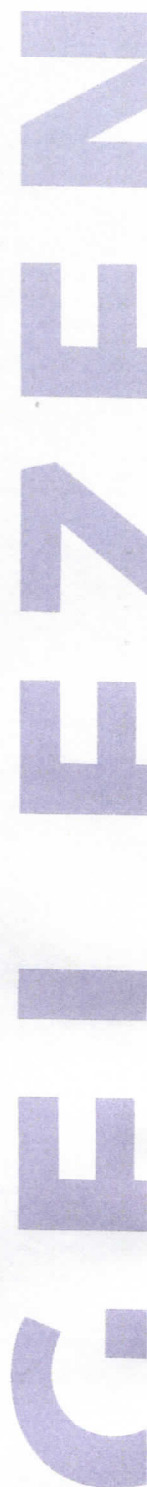
De internationale verzekeringsmakelaar Aon Risk Services heeft die dreigingsanalyse samengesteld.

Muller, ook directeur van het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement (COT), concludeert dat de kaart van dit jaar een rustiger beeld schetst voor Noord-Amerika, Europa en Australië. "Hoewel het vooruitzicht op grote terroristische aanvallen in een westers land altijd bestaat, hebben die de laatste jaren niet meer plaatsgevonden", stelt hij. Dat komt volgens hem omdat de omstandigheden voor terroristen in westerse landen over het algemeen moeilijker zijn geworden.

Hij weet dat er nog wel steeds tekenen zijn die wijzen op geavanceerde terrorismeplannen. Die hebben echter nog geen concrete vormen aangenomen, aldus Muller.

Van de vijf risicogradaties van de kaart, valt Nederland in de categorie 'verhoogd risico'. Dat betekent dat er in ons land een 'substantieel' risico op een aanslag is. Dit komt overeen met de inschatting van de Nederlandse overheid zelf.

Op de dreigingskaart staat ook Amsterdam als mogelijk doelwit aangemerkt. (Bron: ANP)■

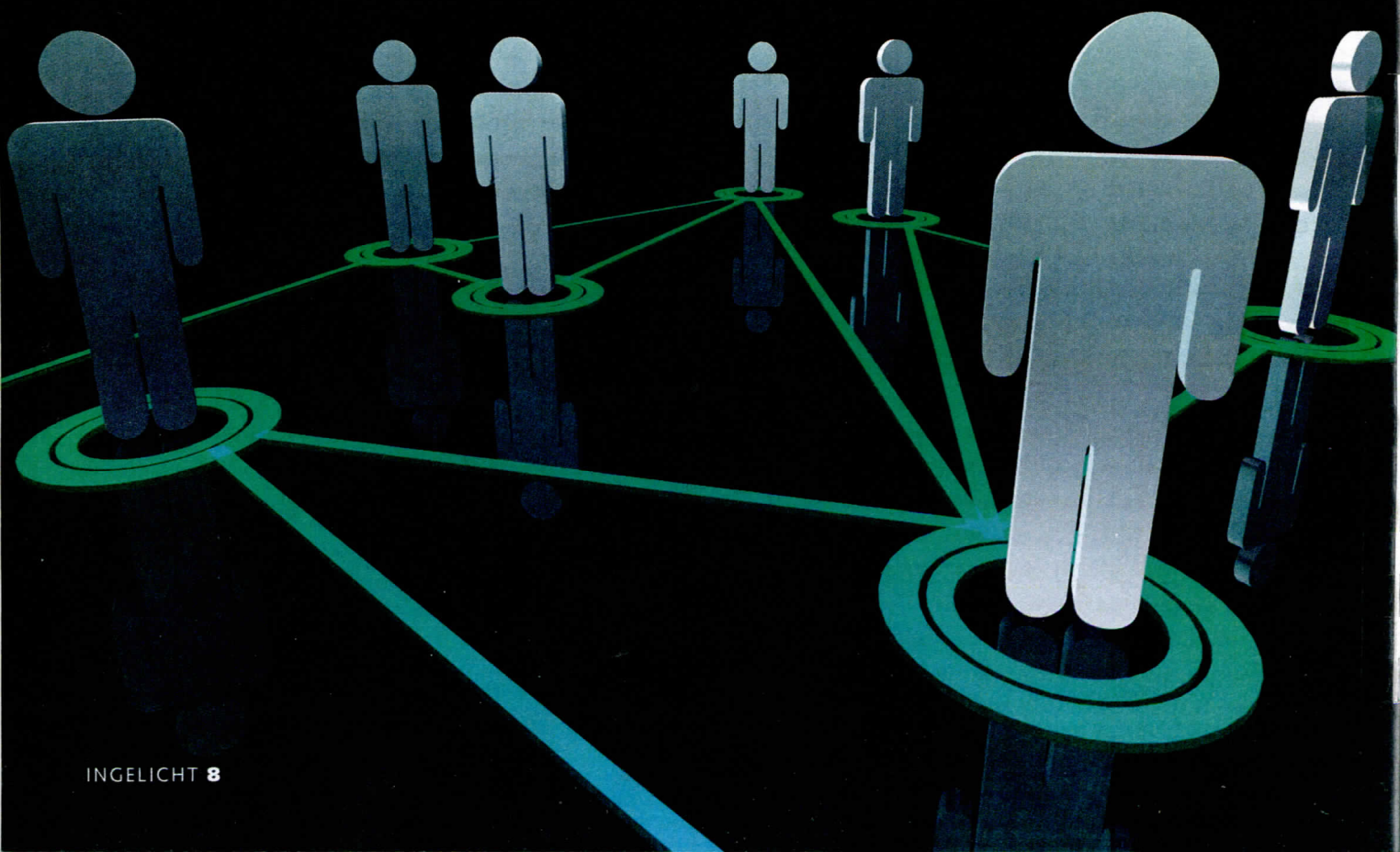
Informatie-eilandjes verdwijnen

Binnen Defensie is steeds meer sprake van *intell-driven* operaties. De Nederlandse politie wil meer en meer een *intelligence-gestuurde organisatie* zijn. "Beslissers moeten kunnen sturen *mét intelligence* en *óp intelligence*", zegt Jan ter Mors, programmamanager van het Programma Intelligence Politie Nederland. Een interview over dit ambitieuze programma van een groot informatieverwerkingsbedrijf.

Tot drie jaar geleden was er niemand binnen de politie die door alle systemen binnen de organisatie heen kon kijken", geeft Ter Mors aan. "Er was binnen de politie wel voldoende informatie aanwezig, maar het was niet breed toegankelijk. Informatie binnen een van de 25 regiokorpsen was zonder tussenkomst van mensen niet toegankelijk voor een ander korps." Zo kon het gebeuren dat een korps van alles uit de kast haalde om iets te weten te komen over iemand, terwijl dat bij een ander korps al bekend was. "Pas de laatste vijf à zes jaar is men zich ervan bewust dat we een groot informatieverwerkingsbedrijf zijn."

"Binnen de korpsen zijn er daarom veel initiatieven die inspelen op de informatiebehoefte die ze hebben. Het doel van het Programma Intelligence is al die initiatieven naar elkaar toe te laten groeien, te stroomlijnen en te standaardiseren. Het programma voert in feite de regie hierop."

Het programma richt zich op drie doelen: sturing binnen de politie, waardoor het werk beter is in te regelen; uitwis-

seling van informatie en kennis, waarbij het de kunst is de informatie hanteerbaar te houden en snellere verbinding van delicten, dadergroepen, incidenten en problemen (zie kader 'Informatie Gestuurde Politie').

Vrijheid

Voor een binnen de politie breed toegankelijk netwerk moet de informatiehuishouding op orde zijn. Dit is beschreven in het Nationale Intelligence Model (NIM). Het NIM maakt de taken en verantwoordelijkheden op lokaal, regionaal en nationaal niveau helder. Ook ontstaan er standaards voor informatie-uitwisseling.

Volgens Ter Mors vergt dit een cultuurverandering binnen de politie. "Het lukt ons steeds beter de neuzen dezelfde kant op te krijgen. Vrijheid van beslissen zit in de wortels van iedere politieagent. Iedere agent heeft decretionaire bevoegdheid. Fietsen op de stoep is strafbaar. Een agent mag echter zelf beslissen wat hij doet als hij een overtreding opmerkt. Vermaand hij de fietser, doet hij alsof hij hem niet heeft gezien of geeft hij een bekeuring? Door deze cultuur van vrijheid is het lastig om afspraken te maken over standaardiseren en uitwisselen van informatie. "Met dit programma is de bal in ieder geval aan het rollen gebracht. Er zijn nu niet alleen maar informatie-eilandjes. Deze werkwijze vergt echter de nodige inspanning, omdat de politie landelijk dekkend is en er zo'n 50.000 mensen volgens dezelfde standaard, producten en methoden moeten gaan werken."

Slachtoffers

De politie haalt haar informatie uit diverse bronnen. Er wordt gebruik gemaakt van onder meer open bronnen, hu-

'Er komen per jaar meer mensen om door het verkeerd gebruik van informatie, dan door het verkeerd gebruik van politiekogels'

Jan ter Mors, programmamanager van het Programma Intelligence Politie Nederland

man intelligence en interceptie. Maar ook bellen burgers om informatie door te spelen. Daarnaast werkt de politie met basissystemen waarin agenten 'die van de straat komen', bijvoorbeeld op surveillance zijn geweest, hun informatie registreren.

Ter Mors: "Binnen het NIM bestaat er niet zoiets als 'mijn informatie'. De informatie is van de politie. Wij staan dan ook lijnrecht tegenover het adagium 'alles is geheim, tenzij'. Bij ons is het 'alles is voor iedereen, tenzij'. Er zijn natuurlijk uitzonderingen en ook hanteren we een indeling in niveaus die aangeeft welke mensen bij bepaalde informatie mogen. Daar bestaat regelgeving voor. Feit is wel dat de informatie technisch gezien 'onder water' aan elkaar gekoppeld is. Op elk niveau - lokaal, regionaal, landelijk en internationaal - is er toegang tot dezelfde informatie. Ook is er een zoekschil, een google-achtige tool. Hiermee is het gemakkelijker de juiste informatie te vinden binnen verschillende niveaus. Deze twee zaken betekenen een grote sprong vooruit.

Informatie Gestuurde Politie

Om misdrijven goed aan te kunnen pakken, moet de politie weten wat er in de samenleving speelt. Door 'intelligence' kan de politie tijdig en adequaat reageren op een situatie. Dit wordt Informatiegestuurde Politie (IGP) genoemd. De politie stuurt met en op intelligence. Sturen op informatie is gericht op het verzamelen van informatie voor een compleet en helder beeld van de problemen en ontwikkelingen. Sturen met informatie houdt in dat met dit beeld tijdig en adequaat acties worden uitgezet. Mensen worden aangestuurd om doeltreffende maatregelen te nemen. De informatie die daar weer uit naar voren komt, wordt ook weer verzameld en verwerkt.

Het programma Intelligence Politie Nederland is in maart 2008 in het leven geroepen om de IGP te ondersteunen. Het programma heeft drie doelen:

1. Beslissers sturen meer op en met informatie

Om te beslissen op basis van informatie is het nodig om op tijd over de juiste informatie te beschikken. Hiervoor is een samenhangend stelsel van stuurploegen en informatieknooppunten nodig. Ook vraagt het om een intelligence-agenda waarin staat welke informatieproducten op welk moment nodig zijn.

2. Sneller en beter verbanden leggen tussen delicten, dadergroepen, incidenten en problemen.

Land- en regiogrenzen vormen nog te vaak een belemmering voor een goed begrip van de veiligheidsproblemen. De Nederlandse politie moet sneller en beter verbanden kunnen leggen tussen delicten, dadergroepen, incidenten en problemen. Dit vraagt om een goed samenwerkend stelsel van informatieknooppunten, een versterking van informatiebewustzijn en een goede analysefunctie. Om dit te bereiken is er voor de korpsen structureel geld vrijgemaakt om de komende jaren ruim zeventig analisten aan te stellen en wordt de ICT verbeterd.

3. Beter kennis en informatie uitwisselen binnen de politie en met de partners.

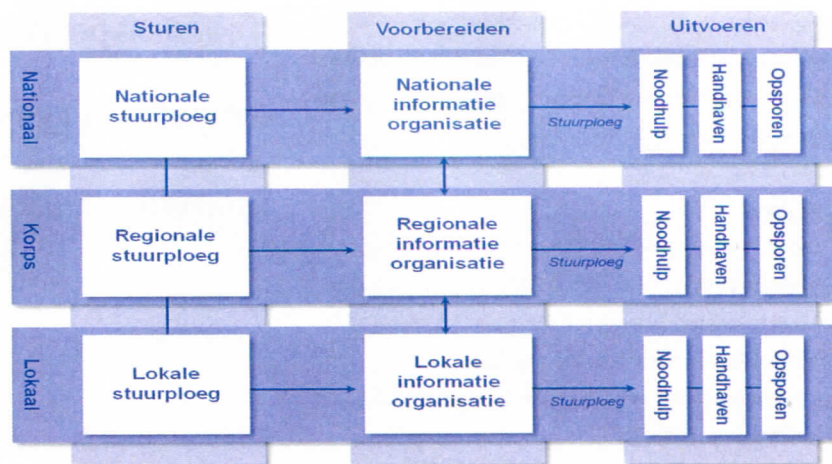
Problemen met de veiligheid kunnen beter worden aangepakt wanneer de politie haar kennis en informatie beter uitwisselt met de partners en andersom. Zo wordt voorkomen dat bestaande puzzelstukjes niet worden gecombineerd. Veiligheidsproblemen kunnen zo integraal worden aangepakt. ■

Training en opleiding zijn hier onlosmakelijk aan verbonden. "Er komen per jaar namelijk meer mensen om door het verkeerd gebruik van informatie, dan door het verkeerd gebruik van politiekogels", stelt Ter Mors. "Elke politieagent moet elk jaar de integrale basisvaardigheidstraining volgen, waarin ook aandacht is voor schieten. Politieagenten schieten niet zo vaak onterecht of mis. Na waarschuwingsschoten wordt er eerst op de benen geschoten. De kans dat iemand toch in zijn hart wordt geraakt en doodgaat is klein. Het komt jammer genoeg vaker voor dat de politie niet goed met informatie omspringt, waardoor een gevaarlijke situatie ontstaat. Wanneer een agent op zijn ronde bij een huis aanklopt zonder eerst het informatiesysteem te raadplegen, weet hij waarschijnlijk niet wie hij aantreft. Als hij dat wel had gedaan, wist hij dat deze bewoner een vuurwapen had en deze zeer waarschijnlijk tegen de politie zou gebruiken. Door onzorgvuldigheid of onwetendheid - niet eerst raadplegen van bronnen - vallen er slachtoffers."

Drugsoperatie

Door de koppeling van systemen gaat er een wereld aan informatie open. Is het dan nog mogelijk door de bomen het bos te zien? Ter Mors is zich daarvan bewust en geeft aan dat ze selectief informatie moeten binnenhalen. "Je moet het doel in het oog houden. Als je doel is zoveel mogelijk informatie te verzamelen, ben je malle pietje. Je moet in de gaten houden voor welke operatie je de informatie nodig hebt, wat je wil weten en waarom je dat wil weten. Je moet het operationeel belang zien, anders verzuip je in de informatie."

Hij geeft ook aan dat de manier waarop een analist naar de informatie kijkt van belang is. "Zonder bril zie ik niet welke informatie er voor mij op tafel ligt. Zet ik mijn 'milieubrill' op, dan kan ik opeens zien wat er ligt. Het gevaar daarbij is dat je dingen mist als je alleen maar door één bril kijkt. Het is dus de kunst het vanuit verschillende invalshoeken en

'Vrijheid van beslissen zit in de wortels van elke politieagent'

functionele gebieden als witwassen, fraude en overvallen te bekijken. Daarnaast moet de analist het ook nog in de juiste context plaatsen."

Een voorbeeld hiervan is een drugsoperatie. "Er werden telefoons afgetapt en tijdens een gesprek ging het over witte hemden. Omdat het een gesprek naar een illegale confectiefabriek was, leek er niets aan de hand. Maar als je weet dat witte hemden ook wel als synoniem voor cocaïne wordt gebruikt, ga je er wat anders van denken."

De komende jaren zullen 77 analisten extra instromen. Mensen worden opgeleid. In 2012 moet het hele programma zijn ingevoerd. "Doel hiervan is dat het buiten veiliger wordt. Dat is de *drive*. Politieagenten hebben passie voor hun vak, voor een rechtvaardiger bestaan en het pakken van boeven. Dat klinkt misschien jongensachtig", zegt Ter Mors. "Maar met goede informatie kunnen we deze drijfveren nog meer stimuleren, zodat de agenten sneller en effectiever kunnen scoren." ■

Gestapelde data

Vraag je binnen de MIVD naar de definities van informatie en *intelligence*, dan krijg je uiteenlopende reacties. Wat verstaat de politie eigenlijk onder *intelligence*? Jan ter Mors: "Informatie is gestapelde data. Informatie op zichzelf leeft niet. Het gaat leven als het in een context wordt geplaatst. Er moet kennis aan worden toegevoegd en gedrag. Gedrag impliceert actiegerichtheid; iemand moet de wil hebben het buiten veiliger te maken. Je kunt een briljante analyse hebben, maar als niemand er iets mee doet, of er niet mee omgaat met het oogmerk van een veiliger

samenleving, dan heb je er niets aan.

"Ik heb internet afgestruind. Op de Amerikaanse wikipedia gaat het om spierballentaal. Zestien landelijk opererende organisaties houden zich met *Intell* bezig voor onder meer politiek, economie, veiligheid en Defensie, ter ondersteuning van de besluitvorming van de president. In Nederland kwam ik op een *site* over *artificial intelligence*, kunstmatige intelligentie. Ergeens links onderaan staat er een link naar de AIVD. Politie komt er niet voor. Op een wikipedia-site van het Verenigd Koninkrijk werd het beeld geschets zoals ik de Infor-

matiegestuurde Politie ook voor ogen zie.

Beetje James Bondachtig, *warstories*, *humint*. Daar stond ook de term *Intelligence Led Police* (Informatie Gestuurde Politie). Wij hebben in ons programma gekozen voor de Engelse benadering.

Ik heb ook ergens gelezen dat *intelligence* kunst is. Dat vond ik ook een mooie vergelijking. Een schilderij met basiskleuren in een plateau, is nog geen Mondriaan. Je moet over bepaalde vaardigheden beschikken om een goed schilderij te kunnen maken. Zo is het ook een kunst om informatie invulling te geven. Het is en blijft mensenwerk." ■

Operatie Opsporing

Het Programma Intelligence Politie Nederland is een van de zes programma's van Operatie Opsporing. De andere programma's zijn Versterking Opsporing, Intelligence Politie Nederland, Financieel Economische Criminaliteit, Aanpak Cybercrime, Aanpak Mensenhandel en Aanpak Georganiseerde Hernepeteelt. De zes programma's versterken de opsporing met als doel ernstige vormen van criminaliteit te bestrijden. ■

Rode Kaart

In de periode 16 februari t/m 25 mei 2009 zijn alle verdiepingen en bureaus in gebouw 32 en 35 door medewerkers van het Bureau Veiligheidszaken gecontroleerd op een goede uitvoering van de bureaudiscipline. Omdat de rondes het meeste effect hebben wanneer u niet in de buurt bent, hebben we ons de afgelopen jaren toegelegd op controles in de avonden. We controleren onder andere de staat van *Clear Desk*. Hierbij gaat het niet enkel om niet of slecht opgeborgen bijzondere informatie, sleutels, wachtwoorden en dergelijke, maar ook om orde en netheid, hetgeen de kans op ongewilde compromittaties vermindert. Verder wordt gecontroleerd of lades, kasten, waardekasten en kluizen correct zijn afgesloten.

Door: Kap P. Hüge

Het is ons opgevallen dat het aantal en de ernst van de constateringen, in vergelijking met de resultaten in de afgelopen jaren, ernstig is verbeterd, terwijl de intensiteit van de controles zeker NIET is verminderd. Daar waar tekortkomingen zijn geconstateerd, mogen sommige bureaubezettingen, lijnmanagers en afdelingshoofden zich dus wel eens ernstig achter de oren krabben. Het totaalplaatje geeft echter hoop en we kunnen constateren dat de rapportage met weinig *effort* stukken korter kan worden en dat BVZ dus minder rode kaarten hoeft uit te delen.

Uitlekken

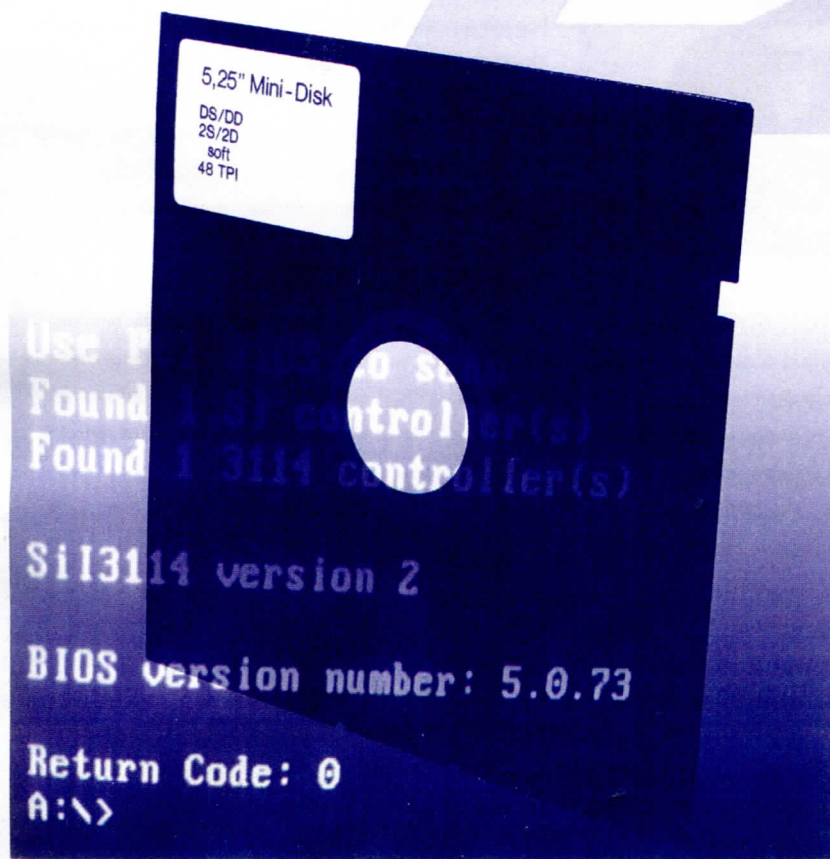
U heeft wellicht gemerkt dat binnen INGELICHT veel terminologie wordt gebruikt die NIET verwijst naar hoe slecht of vervelend een situatie is, maar eerder naar hoe de dingen NOG beter kunnen gaan. Welnu: Hoe kan de bureaudiscipline binnen de MIVD eenvoudig NOG beter?

Wanneer bureauladenblokken en kasten onafgesloten aangetroffen worden, kun je ervan uitgaan dat, aangezien binnen ons bedrijf MENSEN werken, er ook gerubriceerde documenten per ongeluk buiten de kluis blijven en bij einde dienst in een bureaulade terecht komen. Als zo'n opbergmiddel niet wordt afgesloten, maakt u de informatie toegankelijk voor 'derden', wat schadelijk kan zijn voor de Staat, de MIVD, de MIVD-medewerkers, voor onze partnerdiensten en al dies meer. We moeten dit dus niet willen! Ook al niet omdat het uitlekken van de informatie die aan ons is toevertrouwd, onze carrière een geheel andere wending geven...

Maak er dus een gewoonte van om uw ladeblokken af te sluiten en uw sleutel in een sleutelkastje onder te brengen. Maak er ook een gewoonte van om, wanneer u als laatste uw bureau verlaat, het sleutelkastje af te sluiten (!!) en een controlerondje te lopen om ongewenste zaken te kunnen ontdekken. Zo worden nogal regelmatig gegevensdragers in PC's aangetroffen. En wat de gegevensdragers betreft, wordt nogal eens vergeten om deze te voorzien van een sticker met de rubriceringsaanduiding (dit kan ook gewoon UNCLAS zijn). Als onze controleurs een floppy in een PC aantreffen gaan ze er gewoon van uit dat deze de hoogste rubricering heeft van de maximaal op het betreffende systeem opgeslagen en verwerkte informatie (en in veel gevallen is dit ook zo!). Omdat ook BVZ, hoewel volledig betrouwbaar, geen *need to know* heeft op uw informatie, kan een bureaurondje van BVZ dus zomaar een compromittatie van uw informatie betekenen...

Sluit ramen en deuren

Nog een tip: sluit ramen en deuren. Behalve dat een open raam het risico vergroot op betreding van de ruimte door geveltoeristen, reageren detectiemiddelen op temperatuurverschillen en op het wapperen van lamellen. We willen niet dat de bewaking moet uitrukken voor niet afgesloten ramen. ■

'Help, ik zit in een culture-shock'

Militairen op missie hebben regelmatig met een andere cultuur te maken. In hoeverre dit het geval is, hangt af van de functie van de militair. Feit is wel dat het omgaan met andere culturen niet altijd vanzelfsprekend gaat of gemakkelijk is. Luitenant Bas Ooink laat tijdens een lezing zien dat militairen al tijdens hun opleiding meer getraind moeten worden in interculturele communicatie.

Cultuur. Een duidelijk begrip is er niet voor. "Hoe meer onderzoek er naar gedaan wordt, hoe vager het begrip wordt", zegt tweede luitenant Bas Ooink, tijdelijk werkzaam bij Kenniscentrum DIVI, bureau Talen. "Cultuur is allesomvattend." Hij geeft zelf twee begrippen (zie kader), waarbij hij meteen aangeeft dat ze niet helemaal de lading dekken. "Cultuur is een breed begrip, het is moeilijk een definitie vast te stellen. Het eerste begrip is nogal holistisch. Het tweede begrip is veel directer, maar het sluit veel uit. Cultuur zit verweven in de hele samenleving."

Er zijn wel een aantal algemene kenmerken te noemen, geeft Ooink aan. Zo is er onderscheid te maken tussen hoge en lage cultuur. De hoge cultuur wordt gevormd door zaken

waar we trots op zijn, zoals onze schrijvers en architectuur. De alledaagse dingen waar we ons niet meer zo bewust van zijn, wordt geschaard onder de term lage cultuur. Daarnaast zijn er ook de kenmerken open cultuur versus verborgen cultuur. Dan gaat het over culturele aspecten die voor iedereen te zien zijn, versus aspecten die in onze cultuur voorkomen, maar waar niet over wordt gesproken. Ooink geeft een voorbeeld over Afghanistan: "Open cultuur is dat mannen er hand in hand lopen. Ook strijders of militairen. Dat er niet over wordt gesproken wanneer deze mannen 's avonds het bed delen, is onderdeel van de gesloten cultuur."

Als het begrip zo moeilijk te beschrijven is, is het omgaan met een andere cultuur dan niet ook heel moeilijk? Volgens Ooink is het belangrijk dat de militair weet uit welke cultuur hij komt, wat hem vormt en maakt tot wie hij is. Kanttekening hierbij is dat iemand zijn identiteit haalt uit zijn cultuur, maar dat zijn identiteit ook de cultuur bepaalt. "Rechts-extremisten zijn bijvoorbeeld voor sterke grenzen. De cultuur bepaalt hun identiteit: ze laten geen buitenlanders toe. Als identiteit daarentegen ook de cultuur bepaalt, is het voor iemand gemakkelijker andere culturen toe te laten. Hij hoeft dan niet bang te zijn voor een andere cultuur, maar kan er vanuit zijn identiteit mee omgaan. Nederland is bijvoorbeeld een joods-christelijke samenleving, terwijl er ook veel moslims wonen."

Er zijn op dit gebied excessen te benoemen. Ooink laat een foto van Bosnië zien. "In Bosnië zijn er drie nationale partijen. Vaak zijn er grote leiders. Zij zijn zich ervan bewust hoe ze een cultuur en identiteit kunnen manipuleren. Dat doen zij door de andere groepen zwak te maken. De be-

Begrippen

De mens is een prooi, gevangen in een zelf gemaakt web dat niet te ontrafelen is. Cultuur is zo'n web, onmogelijk om te doorgronden (Geertz, 2000)

Alle normen, waarden, tradities en gebruiken van een bepaalde groep op een bepaalde tijd en plaats. (o.a. gebruikt door Hofstede 2007)

volking wil niet deel uitmaken van de zwakke groep, dus schaart zich achter de leider."

Etiketten plakken

Bij het omgaan met een andere cultuur is het van belang dat je goed weet hoe je eigen cultuur - met haar eigenaar-

Het is belangrijk dat de militair weet uit welke cultuur hij komt, wat hem vormt en maakt tot wie hij is

digheden - in elkaar steekt. Maar ook dat je de overeenkomsten en verschillen met de andere cultuur leert kennen. Ooink: Nederlanders zijn erg taakgericht: jij doet dit, jij doet dat en dan bouwen we samen dat schooltje. In andere landen zijn de mensen vaak relatiegericht: wie moet ik wel of niet benaderen voor een taak om die school te bouwen? Mensen worden bewust uitgekozen op hun *commitment* met het project. Hiermee voorkomen ze dat het gebouw in brand wordt gestoken door mensen die het er niet mee eens zijn. Daarnaast kun je op Nederlanders het etiket 'schuldbesef' plakken. Als er iets niet goed is gegaan, wijzen we snel naar de ander. Daartegenover staat schaamtebesef: "mensen trekken het zich erg aan als de vinger naar hen wijst."

Elke militair die op missie gaat, krijgt tijdens de Missie Gerichte Instructie een eendaagse cultuurtraining. Aan de orde komen onderwerpen als: wat is cultuur, beeldvorming, uitleg over de islam en normen en waarden. Ook worden er rollenspelen gedaan met acteurs, zodat de militair duidelijk merkt hoe een Afghaan kan reageren op iets wat in de ogen van de militair heel normaal is. Uit Ooinks onderzoek blijkt dat deze cultuurtraining niet toereikend is. De training moet

volgens hem een deel van een groter geheel zijn. "Al tijdens de initiële opleiding moeten militairen een culturele basis ontwikkelen, zodat het omgaan met andere culturen natuurlijker zal gaan." Vanuit de zaal komt de opmerking dat Afghanistan op het moment een grote missie is. Het leren omgaan met de Afghaanse cultuur krijgt daarom vanzelfsprekend de meeste aandacht. Maar er zijn ook andere missies, met totaal andere culturen. Hoe kan de militair daar allemaal mee leren omgaan? Ooink geeft aan dat er bepaalde waarheden gelden voor het omgaan met andere culturen. Die waarden overstijgen één bepaalde cultuur en zijn op meerdere culturen toe te passen.

Volgens Ooink is *culture shock* een belangrijk onderdeel van de training. "Dit ontstaat wanneer militairen worden 'ondergedompeld' in een andere cultuur, en worden geconfronteerd met de 'eigenaardige' gewoontes binnen deze cultuur. Wanneer iemand net in de andere cultuur is, zijn alle ongemakken nog grappig. Geen warm water of elektriciteit

is dan eerder hilarisch dan storend. Maar op een gegeven moment gaat hij zich er toch aan ergeren en wordt het zelfs ronduit irritant. Het eindigt vaak in frustratie en boosheid. Met een impuls, zoals een motiverend praatje van de commandant die focust op het hoe en waarom van de missie, kan hij dan weer op het goede pad worden gebracht. "

Eigenlijk zouden de militairen al tijdens de training door deze *culture shock* heen moeten, vindt Ooink. "Je zou ze zonder enige vorm van kennis moeten onderdompelen in de andere cultuur. Door ze tijdens een training communicatieproblemen met bijvoorbeeld een Soedanees te laten ervaren. Dat levert stress op, en als het lang genoeg duurt komt daar frustratie en uiteindelijk woede uit voort. Het voordeel hiervan is dat het in een veilige omgeving gebeurt en je kunt evalueren. Wanneer die militair daadwerkelijk in een andere cultuur komt, kunnen ze hun eigen gedrag beter plaatsen." Iemand vanuit de zaal vult aan: "Ik heb als militair drie jaar op Aruba gewerkt. In het begin had ik geen water en geen elektriciteit. Eerst is dat inderdaad leuk. Later werd het irritant. Toen besepte ik: ik zit in een *culture shock*. Toen was het nog steeds irritant, maar kon ik dat gevoel wel beter plaatsen. Daardoor werd de negatieve spiraal toch omgebogen." Ooink geeft ook nog een voorbeeld: "Een overste in Burundi bleef zich aan twee voor hem belangrijke punten vasthouden: kom op tijd en houd je daar stipt aan. In eerste instantie bleven mensen te laat op afspraken komen, dat zit erg in die cultuur. Na verloop van tijd merkte de overste dat de mensen dit toch gingen veranderen. Ze kwamen op tijd. Het is niet alleen belangrijk dat de militair zich aanpast aan de andere cultuur, maar dat iemand uit die andere cultuur ook water bij de wijn doet."

Desgevraagd geeft Ooink een tip voor militairen die op uitzending gaan. "Lees je goed in. En stel je open voor de lokale bevolking. Zij hebben dezelfde behoefte als jij, maar zullen het op een andere manier doen. Door je open te stellen zul je niet ten onder gaan aan stereotyperingen en vooroordelen. Hier wordt je niet alleen zelf beter van, maar is ook de missie uiteindelijk bij gebaat. █

Woordenboek

Woordenboek: beschaving, ontwikkeling, verfijning van het geestelijk en zedelijk leven, resp. het daarin bereikte peil: grote en ongekende bloei van de cultuur. (culturen) de toestand van de beschaving m.b.t. een bepaald volk of een bepaalde tijd: de Westerse cultuur; primitieve culturen (culturen) het geheel van de manifestaties van kunst, ontspanning en vermaak. (culturen) het

geheel van normen, waarden, omgangsvormen en dergelijk in een organisatie of groep: hij past niet binnen de cultuur van het bedrijf; - ook als tweede lid in een samenstelling als de volgende, waarin het eerste lid de groep noemt: barbarencultuur, boerencultuur, Eskimocultuur, jongerencultuur, studenten-cultuur. █

Opwerken: verplichte kost voor elke uitzending

Net als elke andere militair, moeten MIVD'ers ook een opwerktraject volgen voordat zij op uitzending gaan. Dat traject duurt een paar maanden, waarin de collega die straks vier maanden weg is, minder taken op het werk op zich kan nemen. Om een beetje een idee te krijgen van wat die collega nu allemaal doet, de verschillende stappen in het opwerktraject op een rijtje.

Aanzegging en aanmelding geplande uitzending

Een afdelingshoofd of bureauhoofd wijst de werknemers aan voor uitzending. Dat zijn niet alleen militairen. Ook burgers gaan op uitzending. Dit is echter op vrijwillige basis en ze moeten worden gemilitariseerd. De tolken vallen in een aparte categorie.

De aangewezen personen worden aangemeld bij de formerende eenheid, die het hoofddeel van de militairen voor die bepaalde uitzending levert.

Van de uitgezonden MIVD'ers gaan de meesten naar Afghanistan: Kandahar, Tarin Kowt of Kabul.

Informatiedag

De informatiedag is een verplichte dag waarop Team Coördinatie Uitzendingen uitleg geeft over het opwerktraject.

Fysieke keuring

De militaire keuringsarts keurt de lichamelijke en geestelijke gezondheid. Het is belangrijk dat dit aan het begin van het traject gebeurt. Het komt namelijk voor dat iemand afgekeurd wordt, terwijl hij zich zelf niet bewust is van het feit dat hij lichamelijk niet in orde is. Op dat moment moet er iemand gezocht worden die in zijn plaats naar Afghanistan gaat. Die persoon moet ook de tijd hebben om zich goed voor te bereiden en afscheid te kunnen nemen van familie en vrienden.

Militaire Basisvorming

De burgers die worden gemilitariseerd, moeten een cursus militaire basisvorming volgen. Ook militairen van wie het langer dan een jaar geleden is dat zij deze training hebben gevolgd, moeten hieraan deelnemen. Tijdens deze opleiding komt aan bod hoe je jezelf in geval van nood kunt helpen en hoe je kameradenhulp moet verlenen. Ook wordt het schieten weer opgehaald. Burgers nemen niet deel aan dit onderdeel. Een schietcursus neemt een lange periode in beslag en het is niet gewenst dat burgers in het uitzendgebied met wapens rondlopen.

Mijnencursus

Tijdens de *Amunition Awareness training* in Reek wordt de aandacht gevestigd op het herkennen van mijnen, IED's. Alle *Ins & Outs* over mijnen worden uitgelegd, zodat de militair leert ze te herkennen.

Functie Gerichte Instructie

De Functie Gerichte Instructie is dus specifiek gericht op de functie die de militair in het uitzendgebied gaat ver-

vullen. Er zijn briefingen van Team Afghanistan, *Classint*, *Asint*. Ook een *hands on training* hoe om te gaan met de apparatuur ter plaatse.

Missie Gerichte Instructie

Tijdens de Missie Gerichte Instructie bereiden de uit te zenden militairen zich een week lang voor op hun missie naar een land met een andere cultuur. De meest belangrijke principes van het omgaan met Afghanen komen dan aan de orde. Maar ook is er aandacht voor ethiek, is er een mediatraining en wordt uitleg gegeven over stress en trauma.

Thuisfrontdagen

De formerende eenheden organiseren thuisfrontdagen voor de uit te zenden militairen. Ook de MIVD organiseert een thuisfrontinformatiedag voor de relaties van uitgezonden medewerkers.

Inlezen

De uit te zenden militairen moeten alles over Afghanistan lezen wat los en vast zit. De bedoeling hiervan is dat de militair op de hoogte is van alle aspecten van de huidige situatie van zijn deel van het uitzendgebied.■

Inzetbaar

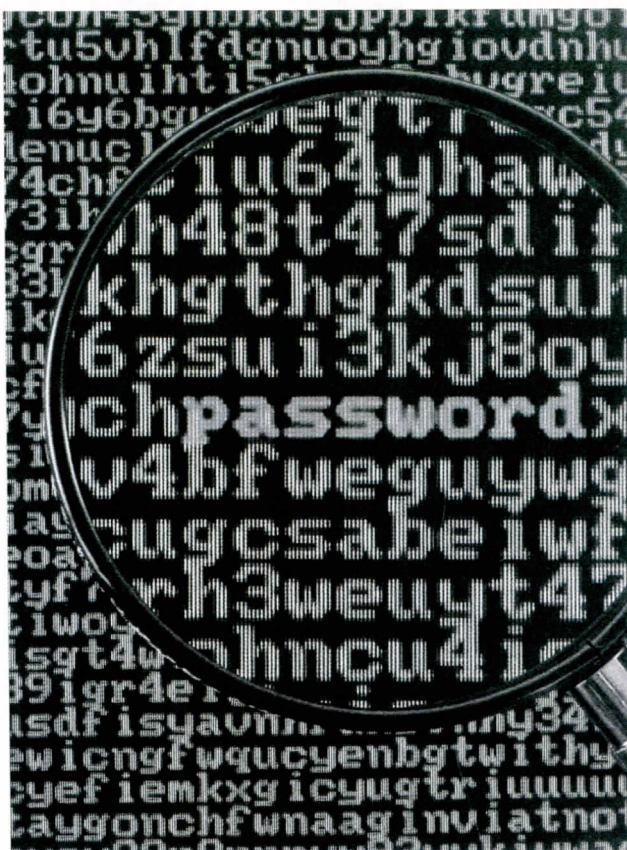
~~Nederland~~ **Nederland**, hoofd Team Coördinatie Uitzendingen: "We hebben zojuist iemand van TCU uitgezwaaid. Afgelopen jaar ben ik zelf ook op uitzending geweest. Wat je merkt, maar waar niet iedereen bij stilstaat, is dat van opwerken tot recuperatie een werknemer verminderd inzetbaar is. Iemand is eigenlijk zo'n acht à negen maanden met de uitzending bezig. Afdelingshoofden hebben dit niet altijd door en blijven taken op het bordje van de uit te zenden militair leggen, terwijl die juist afstand moet nemen van die taken."■

Nuttig

Koos, nu in Kabul over de Missie Gerichte Instructie: "Het bezoek aan een Turkse moskee was heel nuttig. De Imam legde heel grondig en goed uit wat bijvoorbeeld de overeenkomsten met het christendom zijn. Hoe je je moet gedragen in een mos-

kee en hoe de religieuze cultuur in elkaar steekt. Ook het vak ethiek was boeiend. Mag je bijvoorbeeld een moskee beschieten als die vol zit met vijanden? Wanneer mag je wel of niet op een huis schieten en als je dat wel doet, met welk wapen doe je dat dan? Welk middel heeft welke gevol-

gen en hoe bepaal je dan je keuze?" Hij is aangewezen om op uitzending te gaan, maar heeft er geen problemen mee. "Ik heb respect voor de burgers die vrijwillig gaan. Zij zijn echt dapper, want een uitzending is nooit zonder risico."■

Crypto-apparatuur voor even aan oog onttrokken

Crypto-apparatuur en codeermachines. Ontcijfertoestellen en sleutelgenerators. De 'oudjes' van het Museum Verbindingsdienst in Ede zijn voorlopig niet meer te bezichtigen. Een verhuizing onttrekt hen tot 2011 aan het oog van het publiek.

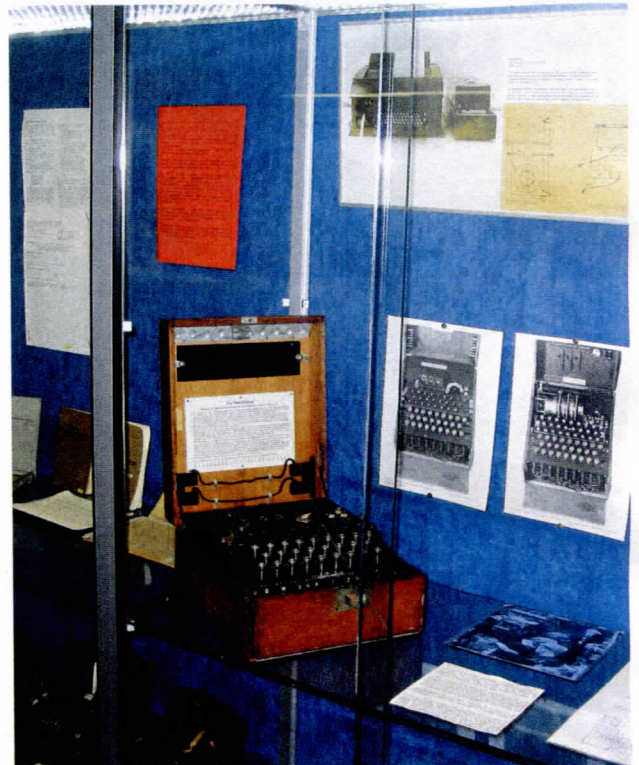
Ed van Seters, luitenant-kolonel buiten dienst, u werkt als vrijwilliger bij het verbindingsmuseum. Wat is voor u het meest bijzondere item uit de collectie en waarom?

"Het is verleidelijk om voor dit blad te zeggen dat dat de ENIGMA is. Uiteraard zijn we erg trots dat we dit prachtige vercijferapparaat in onze collectie hebben. Bij iedere rondleiding konden de mensen genieten van het verhaal van Alan Turing. Gedurende de Tweede Wereldoorlog werd Turing ingezet voor het kraken van de Enigma codeermachine van nazi-Duitsland. Turing ontwikkelde hiervoor met zijn medewerkers de 'Colossus'. Dit was een van de eerste stappen naar de digitale computer. De ontcijfering van de Enigma wordt vaak aangehaald als één van de grootste prestaties in de Tweede Wereldoorlog die de alliantie de uiteindelijke overwinning hebben gebracht.

De Enigma voelde zich prima thuis in de hoek van de Nederlandse crypto-apparatuur, met het SLIDEX systeem, de cryptografen HAGELIN MX 3002 en MX 3003, de sleutelgenerator TAROFLEX, de TSEC/KL7, de ver- en ontcijfertoestellen ECOLEX II, IV en X en zelfs een AROFLEX. Ik ben persoonlijk als medewerker bij Directie Materieel Koninklijke Landmacht (DMKL) bij de aanschaf van dit apparaat betrokken geweest. Maar als ik het meest bijzondere item zou moeten kiezen dan kom ik toch terecht bij het huidige TITAN. Het was echt bijzonder dat wij in ons museum de mensen via een Voice over IP telefoon met elkaar konden laten bellen en via ISIS (het geïntegreerde Staf Informatie Systeem) kaartinformatie konden laten uitwisselen. Misschien vinden lezers het gek dat een nog huidig operationeel systeem al in een museum staat, maar in mijn optiek moet een museum altijd met één been in het verleden staan en met het andere been in het heden. Vraag aan kinderen wat bijvoorbeeld de voorloper van de huidige laptop is? Dat is alleen te ontdekken als je een complete collectie hebt en dat hebben we gelukkig."

Het museum verhuist naar Amersfoort. Er is daar minder ruimte. Welke stukken zullen niet meer terug te zien zijn?

"Op 1 januari 2011 zullen de kazernes in Ede eigendom worden van de

gemeente Ede. Om die reden moet ook het museum Verbindingsdienst eind 2010 verhuizen naar een andere locatie. Naar verwachting wordt dat de Bernhardkazerne in Amersfoort, waar we wel ruimtes krijgen die een stuk kleiner zullen zijn dan wat we in Ede hadden. Het ontmantelen, inpakken en verplaatsingsgereed maken van de omvangrijke collectie, en alles wat daarbij hoort (depot, bibliotheek, archieven, rekvisieten, werkplaats e.d.), zal moeten gebeuren door de kleine groep vrijwilligers. Omdat genoemde activiteiten erg veel tijd kosten is het Museum Verbindingsdienst daarom vanaf 1 juni 2009 gesloten voor bezoekers. We gaan de spullen inpakken in verhuisdozen, pallets en containers, maar er zal ook veel weg moeten. Wat we allemaal kunnen uitpakken en weer tentoonstellen en hoe we onze nieuwe locatie gaan inrichten is momenteel nog onbekend. Gelukkig hebben we nog voldoende tijd om daar goed over na te denken, want er zullen duidelijke keuzes gemaakt moeten worden."■

INGELICHT

Personeelskatern

Opleiding AI van start

Een voorspellende kwaliteit van honderd procent. Daar wil de MIVD naar toe. Analisten zijn dan een onmisbare schakel in het proces van informatie naar inlichtingen. Inlichtingen is tenslotte geanalyseerde informatie. Om hen hun werk nog beter te laten doen, heeft de afdeling een interne opleiding Inlichtingen ontwikkeld. Hieraan werd overigens ook deelgenomen vanuit ACIV.

Deze nieuwe opleiding is de brug tussen de functionele kennis die nieuw personeel moet opdoen en de professionaliseringsmodule die het Defensie Inlichtingen- en Veiligheidsinstituut verzorgt. Deze laatste module gaat inhoudelijk dieper op het vak in, terwijl de opleiding AI meer ingaat op de afdeling Inlichtingen en de inhoud van het werk van een analist bij de MIVD. De vijfdaagse

interne cursus behandelt de verschillende stappen in het inlichtingenproces: basisbegrippen en beginselen, het initiëren van inlichtingenactiviteiten, het verzamelen van informatie, het verwerken van gegevens tot inlichtingen en het verspreiden van inlichtingen. De opleiding bestaat uit vakken als werkwijze, producten en processen AI, verleden, heden en toekomst van de MIVD, de informatieomgeving van de MIVD, de analist als netwerker en aanstuurder van verzamelorganen: gesprekstechnieken en kernmerken, oorzaken en remedies van *Intelligence Failures*. De opleiding wordt afgesloten met twee praktijkdagen over de verschillende informatiesystemen, zoekstrategieën en de onbegrensde mogelijkheden van OSINT.

Daarnaast zijn op het Institute Defensie Leergangen lessen verzorgd in de krijgshistorie, de Nederlandse De-

fensie Doctrine en het optreden van Landmacht, Luchtmacht, Marine en Marechaussee. Als nieuwe defensie-medewerker moet je ook basiskennis hebben van de militaire aspecten van het werk.

Eigenwijs

"Analisten zijn de spil van de MIVD", gaf directeur MIVD aan tijdens de opening van de eerste opleiding. "Als je als analist binnenkomt, moet je eigenwijs zijn, analytische vermogens hebben en je niet snel van de wijs laten brengen. Analisten maken producten waardoor de MIVD laat zien dat ze bestaat."

Danny Pronk, een van de ontwikkelaars van de opleiding is tevreden over deze pilot: "Het is goed gegaan, in de wandelgangen hoor ik dat iedereen positief is, dat het aansluit op de behoeften van de analisten. Dit was een pilot, nu volgt de evaluatie:

wat moeten we beter op elkaar afstemmen, waar zat dubbeling."

De deelnemers bevestigen enthousiast zijn vermoeden. Ingelicht heeft de reactie van drie cursisten gepolst die om veiligheidsredenen niet met hun naam in het blad genoemd willen worden. "De opleiding stond als een huis", zegt er een. "Van de kleinste details, zoals hoe de vergoeding dienstreizen werkt, tot aan uitleg over onze klanten en *briefings* van onze klanten werd behandeld."

Een andere deelnemer is sinds februari politiek strategisch analist op Kabul bij Team Afghanistan. "Ik heb al vier cursussen achter de rug, dus ik heb enig referentiemateriaal. Deze cursus stak er voor mij met kop en schouders bovenuit. Dat komt door de grondrichting van de cursus: alleen kennis overdragen die praktisch relevant is."

Hij noemt de deskundigheid van

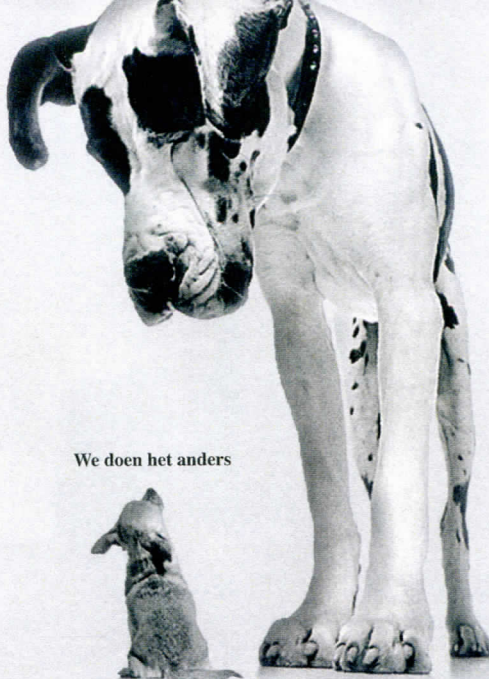
de docenten. "De kartrekkers hadden gezamenlijk een schat aan ervaring en voelden daardoor goed aan met welke informatie nieuwkomers uit de voeten kunnen. Zo werden de informele lijnen binnen de organisatie voor ons geduid en werden wij wegwijs gemaakt in de organisatie. Ook werd een overstijgend beeld van het werk als inlichtingenanalist neergezet." Als nieuwkomer vindt hij het prettig dat werd aangegeven hoe de praktijk werkt en waarom de MIVD bepaalde hebbelijkheden en onhebbelijkheden heeft.

Bevlogen

Iemand anders geeft aan dat hij de opleiding eerlijk vond. "Er werd aangegeven hoe bepaalde zaken nu werken en dat het eigenlijk anders zou moeten. Het duurt wel eens wat langer voordat de eerste stukken van nieuwe medewerkers worden gepubliceerd. Als je nieuw en bevlogen binnenkomt wil je vaak gelijk resultaat zien. Er is echter enige tijd nodig om het basiskwaliteitsniveau te bereiken. Dit werd bewust genoemd om teleurstelling bij de nieuwkomers te voorkomen.

De derde weet nog wat pluspunten te noemen. Zoals de les over politiek Den Haag en welke plek de MIVD inneemt. "Als militair ken ik de krijgsmacht, maar de MIVD valt onder de secretaris-generaal van Defensie (SG), maar hoe werkt de SG? Hoe laat hij zich informeren?" Ook over de les Bronnenkritiek is hij te spreken. "Wat zijn de voor- en de nadelen van bepaalde bronnen, zoals informatie uit *Human Intelligence* en *Signals Intelligence* en hoe verwerk je dat in je werk?"

Ten slotte noemt hij de les van ACIV over personele veiligheid. "We zijn een prooi voor buitenlandse inlichtingendiensten. Daar moeten we ons van bewust zijn. We zijn ten slotte allemaal medewerkers van de MIVD." ■

We doen het anders

Never be afraid to say what you feel

Collega's,

Na de verkiezingen van 19 maart is de medezeggenschapscommissie weer op volledige sterkte. Vol energie zijn we aan de slag gegaan. Wij bestaan nu uit twaalf leden en een ambtelijk secretaris. Tot ons genoegen zijn in de MC vertegenwoordigers van nagenoeg alle geledingen van de dienst en alle categorieën personeel opgenomen. Militairen en burgers, 'hagenaars' en vertegenwoordigers van niet-Haagse geledingen, oude rotten en enthousiaste nieuwelingen hebben zitting in de commissie. Onze namen, en de manier waarop u ons kunt bereiken, kunt u vinden op de Intranet-site van de MC.

Op die site (te vinden onder het kopje 'Afdelingen') kunt u ook bekijken waar wij ons mee bezig houden. Zo worden de verslagen van onze eigen vergaderingen, maar ook die met de directie, op deze pagina geplaatst. Verder kunt u lezen welke werkgroepen er binnen de MC bestaan en wie daarvan deel uitmaken.

Onze ambities zijn groot. We streven ernaar, als doorsnede van het personeel, een intermediair te zijn tussen u en de directie. We willen de directie adviseren in zaken die betrekking hebben op het werk- en leefklimaat bij de MIVD. Ook willen we meepraten over veranderingen binnen de MIVD, over de werkdruk, over uitzendingen en arbo-zaken. Alles wat met de werkbeleving van het personeel te maken heeft, verdient onze aandacht en inspanningen. In een dialoog ontstaan vaak de beste ideeën en worden mogelijke misverstanden al in een vroeg stadium weggenomen. Wij hopen dan ook de vruchtbare dialoog met de

directie voort te zetten en die met u, onze achterban, steeds verder te intensiveren.

Wij hebben twee begrippen hoog in ons vaandel: professionaliteit en communicatie. We streven ernaar efficiënt en transparant te werken. Onze communicatie met de directie vindt plaats in formele vergaderingen, maar de betrekkingen zijn dermate harmonieus dat de informele weg ook vaak wordt bewandeld. We hopen met u, onze achterban, ook op frequente en transparante wijze te communiceren en zullen u op de hoogte houden van onze activiteiten en de resultaten van het overleg met de directie. Wij nodigen u van harte uit om met ons mee te denken, ons eens op te zoeken of op andere wijze in contact te treden. *Never be afraid to say what you feel.* Wij zijn uw vertegenwoordigers en zonder uw inbreng kunnen wij niet zo goed functioneren als wij graag zouden willen.

Het dagelijks bestuur MC-MIVD. ■

Reorganisatie BICT bijna klaar

De reorganisatie van Bureau ICT is bijna gereed. Dat betekent dat de vele (dure) inhuurkrachten plaats kunnen gaan maken voor vaste medewerkers. De eerste is al binnen.

Bureau ICT verzorgt het technische beheer van de ICT binnen de MIVD. ~~Daarmee kan worden~~ hoofd BICT is blij dat hij bijna vaste medewerkers kan gaan werven: "We werken nu al ruim een jaar in een werkorganisatie. De functie-

beschrijvingen en stoelen in de oude situatie zijn anders. Pas als er goedkeuring is gegeven, kunnen de mensen gericht op een functie solliciteren en kunnen wij dus een wervingscampagne starten. Want dat we veel vacatures hebben, is duidelijk. We hebben nu dertig inhuurkrachten in dienst."

Hoewel de werving nog niet is begonnen, is de eerste vaste kracht al wel binnen. ~~Daarmee kan worden~~ geen nieuw gezicht binnen gebouw 32. Hij werkt nu bijna twee jaar als in-

huurkracht, maar dat is nu omgezet in een vaste aanstelling. Tijdens een persconferentie tekende hij zijn contract, begeleid door 'voorzitter' ~~Daarmee kan worden~~ en 'coach' ~~Daarmee kan worden~~. Na tekening is er champagne en kan Tim zijn teams-hirt aantrekken. "Ik ben nogal een

voetbalman", grapt ~~Daarmee kan worden~~. "Het gaat erom dat we scoren bij de klant. Met alleen goede intenties van de coach kom je er niet. Je hebt goede spelers nodig. BICT moet een goed team gaan worden. Laat de tweede maar binnenkomen." ■

Medewerkersbijeenkomst: MIVD-special

Op 1 juli is de eerste MIVD Special. Deze middag voor medewerkers van de MIVD bestaat uit een informatief gedeelte een gezellig samenzijn.

Deze MIVD Special wordt op twee locaties gehouden. Op de

Prinses Julianakazerne in Den Haag en op Kamp Holterhoek in Eibergen. Door middel van Video Conferencing wordt een verbinding gelegd tussen beide locaties. Op die manier kunnen de deelnemers in Eibergen reageren op de presentaties die vanuit Den Haag worden gegeven.

Uit het PICTURE-onderzoek dat vorig jaar is gehouden, blijkt dat medewerkers meer geïnformeerd en betrokken willen worden bij de ontwikkelingen binnen de MIVD. De MIVD pakt dit signaal op en organiseert daarom deze MIVD Special waar de nadruk ligt op infor-

meren, reageren en saamhorigheid. De bijeenkomst duurt van 13.00 tot 18.00 uur.

Via de mail heeft u een uitnodiging voor deze Special gekregen. Meld u snel aan, want vol is vol. ■

BIKKELTOCHT VAN 100 KM

De bikkeltocht begint een ware traditie te worden. Voor de tweede keer is deze wielertocht verreden. Volgens de organisatoren was de opkomst te laag. "Er kunnen veel meer mensen meedoen. We hebben niet voor niets een lange route van 100 km en een kortere van 70 km!"

Vierentwintig MIVD'ers durfden de tocht rond de Kagerplassen wel

aan. Twee van hen kwamen zelfs helemaal uit Eibergen voor de Bikkeltocht en de strijd om Bikkeltrofee. Hoewel, die trofee gaat naar degene die tegen alle verwachting de tocht uitrijdt. Dit jaar is de wisselbeker naar Ad gegaan. Hij is sinds kort het 'spinning-maatje' van de directeur. De directeur heeft hem aangemoedigd mee te doen aan deze tocht. Uiteindelijk kon hij

hem met moeite bijhouden. Dat maakte Ad een beetje overmoedig. In zijn ijver om iedereen te passeren maakte hij een fout waardoor hij in het prikkeldraad belandde. Opgelapt door de EHBO heeft hij de tocht toch uitgereden: de bikkeltrofee waardig.

Pastabuffet

Halverwege de tocht genoten de wielers een waar pastabuffet. Het voedsel bij uitstek om energie op te doen voor de laatste 35 kilometer door de duinen. Ondanks dit kreeg een van de deelnemers toch een hongerklap en moest hij de tocht voortijdig beëindigen.

Op een terras aan zee werd de tour afgesloten. Frank Bacco, een van de initiatiefnemers van de tocht: "Het laatste stukje van het terras naar de kazerne was het moeilijkste stukje, na al die bitterballen en bier."

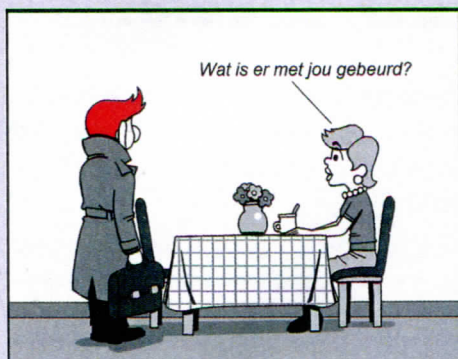
Over de bikkeltocht volgend jaar wordt alweer nagedacht. Idee van de directeur is om naar Eibergen te fietsen. Hoe de 250 km afgelegd zal worden is nog niet duidelijk. In etappes of gedeeltelijk met auto's. Bacco: "Wie nu alvast begint met trainen, kan die tocht feilloos uitrijden." ■

Meer foto's van deze Bikkeltocht zijn te zien op intranetmivd.nl.

Co de Rood

Henk Slijkhuis

Overtuigende overwinning Sphinx op Binckhorst

Den Haag, 19 mei 2009 - van onze correspondent - Een ware stadsderby ontspan zich dinsdagavond 19 mei jongstleden op het veld in het stadion van de V.V. KSD naast de Alexanderkazerne. De inzet: hegemonie over de Haagse Defensievoetbalteams. Uitgedund door het nodige blessureleed, interlandverplichtingen en vertrekkende transfervrije spelers trad het nog ongeslagen MIVD-voetbalteam Sphinx desalniettemin volledig gemotiveerd aan tegen de mannen en vrouwen (!) van IVENT (van het Binckhorst-complex) om de hooggespannen verwachtingen waar te maken.

Na de toss gewonnen te hebben, trapte Sphinx iets voor 18:30 af onder luid gejuich van het massaal toegestroomde publiek. De toeschouwers zagen een voorzichtige, maar boeiende openingsfase, waarin beide ploegen onwennig en afastend speelden. Het voorzichtige begin van het MIVD-team kwam mogelijk door de op z'n minst verrassend te noemen opstelling die Sphinx-coach 'de Sphinx' op basis van de besloten selectietrainingen had gemaakt. De opstelling kende de positie van een verdedigend ingestelde aanvallende middenvelder, een noviteit binnen het moderne voetbal, die ongetwijfeld weldra navolging zal krijgen op alle grote Europese velden.

Na de tien minuten durende beginfase ontstonden over en weer reële kansen op de openingstreffer. Pas halverwege de eerste helft bleek de Binckhorst-verdediging niet bestand tegen een scherpe MIVD-aanval, opgezet vanaf het middenveld: 1-0. Binckhorst speelde noodgedwongen meer op de aanval, daarmee ruimte creërend voor de voorhoede van Sphinx. Dit resulteerde enkele minuten na de 1-0 al in een tweede MIVD-treffer, toen na een vlotte counter over rechts de Binckhorst-keeper werd verschalkt. Ondanks nog enkele kansen voor zowel Sphinx als Binckhorst was de ruststand 2-0.

Katachtige reflexen

Binckhorst kwam scherper dan Sphinx terug uit de kleedkamer. Terwijl de MIVD-ers na de theepauze de organisatie nog neerzetten, profiteerden de Binckhorsters via een counter door het midden: 2-1. Aangedaan door deze aansluitingstreffer leek een gelijkmaker Sphinx te bedreigen. De MIVD-keeper pareerde meermaals met katachtige reflexen de verwaarloosde Binckhorst-aanvallen. Juist toen Binckhorst leek aan te dringen op de 2-2, sloeg Sphinx toe: 3-1. Nu was het Binckhorst dat aangeslagen leek. Sphinx profiteerde van de verslagenheid en chaos binnen de Binckhorst-gelederen en liep via fraai combinatievoetbal binnen enkele minuten uit naar 5-1. Binckhorst raakte vermoeid en de voorsprong van Sphinx

kwam niet meer in gevaar. Een moment van onoplettendheid binnen de Sphinx-verdediging leidde tot een grove dekkingsfout die Binckhorst nog een tweede doelpunt opleverde, maar uiteindelijk bepaalde een mescherpe Sphinx-aanval de eindstand op 6-2. Daarbij liep Sphinx nog een goal mis die ten onrechte wegens buitenspel werd afgekeurd. De overigens verder feilloos leidende arbitrage heeft spelers van beide partijen primandes gegeven wegens te harde acties, schwalbes en woordenwisselingen. De kaarten bleven echter op zak. Daardoor zal geen enkele speler wegens een schorsing bij een volgende wedstrijd ontbreken.

Wie de volgende tegenstander van Sphinx zal zijn, is nog onbekend. De verdiende overwinning op Binckhorst doet de MIVD-ers smaken naar meer. Maar om ook volgend seizoen mee te kunnen strijden om de prijzen, zal het team zich op de transfermarkt moeten begeven om de selectie met enkele vaardige spelers uit te breiden. Dit omdat enkele spelers aanbiedingen hebben om naar het buitenland te gaan en waarschijnlijk zullen vertrekken. Er speculeren namen van mogelijke opvolgers - Daarbij zijn verrassingen niet uitgesloten. Het aantrekkelijke voetbal, de kans om je in de kijker te spelen voor het buitenland, de winnersmentaliteit en de trouwe supportersschare die als twaalfde man achter het team staat, maken Sphinx een club waar iedereen wil spelen!■

Meer foto's van deze voetbalwedstrijd zijn te zien op intranetmivd.

Nieuwe zoekmachines

Microsoft heeft op het gebied van ontsluiting van het internet niet bepaald een naam hoog te houden. Toen zo'n beetje elk zichzelf respecterend bedrijf al druk bezig was een plaatsje te veroveren op de internetmarkt, je geen krant (toen nog!) kon openslaan zonder nieuws over de toepassingen van internet en het aantal aansluitingen exponentieel steeg, meende het concern nog dat internet een hype was en vooral van voorbijgaande aard. Die achterstand moet men nog steeds inhalen. Niet alleen was en blijft de Microsoft Internet software het slecht doen (Explorer, Defender, Outlook komen uit testen steeds weer naar voren als de meest onveilige), op het gebied van zoekmachines wil het ook niet goed lukken.

Door: Arno H.P. Reuser

Het begon met Microsoft zoekmachine MSN dat nooit de beloften heeft kunnen waarmaken. Dit werd in 2006 opgevolgd door Live, waarmee de rechtstreekse aanval op Google werd geopend. Dat lukte niet echt, zodat een mislukte poging werd gedaan dan maar te doen waar men goed in is, namelijk een concurrent overnemen: Yahoo. Dat lukte ook niet, sterker nog, men dreef Yahoo rechtstreeks in de armen van Google. Onlangs is een nieuwe

poging gedaan met de lancering van de nieuwe zoekmachine Bing (<http://www.bing.com>). Die is wel de moeite van het bekijken waard. Bing is niet alleen maar een zoekmachine, maar volgens Microsoft vooral een *decision support engine*. Behalve zoekresultaten presenteren op basis van een *query*, geeft Bing ter linkerzijde een box met alternatieve zoekacties. En wanneer u de muis over een resultaatbeschrijving beweegt geeft Bing in een pop-up scherm informatie over de betreffende hit. Bing probeert ook echt antwoord te geven op vragen: vraag maar eens wie de president is van Afghanistan. Of: *what is the tallest mountain in Europe*. Op zich niets nieuws, zoekmachine Ask (<http://www.ask.com>) doet dat al jaren. Er zijn echter niet echt veel databases en de helppagina's zijn onder de maat (en lijken niet te zijn bijgewerkt aangezien ze nog steeds verwijzen naar Live). De zoektaal is mager, nog minder dan die van Google.

Natuurlijke taal

Deze laatste is niet stil blijven zitten. Een maand of wat terug lanceerde Google een nieuwe *fact retrieval* dienst voornamelijk gebaseerd op *US Public Records*. De dienst, Google *Public Data* genoemd, geeft grafische en statistische informatie uit *US Public Records* op basis van vragen die gesteld zijn in natuurlijke taal. Probeer *unemployment rate Florida*, of *compare unemployment rate Florida and California*. Als

het goed is, geeft Google een grafiek terug met de resultaten. De nieuwe dienst is door sommigen vergeleken met een nieuwe *fact retrieval engine* van Wolfram, maar dat is naar mijn bescheiden mening niet geheel juist.

Wolfram Alpha draait op het door hetzelfde bedrijf (Wolfram Research) ontwikkelde *Mathematica* en is een echte *fact retrieval* dienst. Wolfram Alpha geeft geen resultatenlijst weer, maar antwoorden die het *live*, hetzij berekent (als u vraagt naar oplossingen voor wiskundige vergelijkingen), hetzij ophaalt uit de eigen databases. Het is even wennen, maar als u de helppagina's eerst leest en daarna iets probeert went het snel. Vraagt u bijvoorbeeld om *a flat*, dan begrijpt Wolfram Alpha dat u waarschijnlijk de toonaard 'A mineur' bedoelt, geeft u uitleg daarover, laat een plaatje zien van het bewuste akkoord op een pianoklavier, de notenbalk, enz.

Trend

Tot slot nog een nieuwe dienst van Google, vorige week gelanceerd: *Google Squared*. In de pers gepresenteerd als het antwoord op Bing, dat naar mijn inschatting binnen een half jaar nog slechts in de geschiedenisboekjes zal voorkomen. *Google Squared* presenteert op basis van een vraag niet de traditionele lijst met resultaten, maar geeft een multikolom tabel met vergelijkende informatie weer. Zoekt men naar *laptop computers*, dan presenteert Google *Squared* een tabel met in de eerste kolom merk en types laptops, met in de overige kolommen vergelijkende eigenschappen van de laptop, zoals processorsnelheid, prijs, geheugen, formaat, gewicht, enz. Daarbij worden dolkommische fouten gemaakt. Probeer eens te zoeken op *main battle tanks*.

Misschien is dit wel de trend van 2009. Die van 2008 was *Federated Search*, of *Universal Search* (niet meer afzonderlijke databases afzoeken, maar resultaten van alle databases in dezelfde resultatenlijst). Nu lijkt men op weg naar diensten die proberen antwoorden te geven op vragen waar de gebruikers mee zitten. ■

